

KURUCZ GYULA Akkor is, ha fáj

Regényrészlet

Számtalan régi erdei lak, vadászkastély rejtőzött a megye dombjai, lankás hegyei, rengeteg erdői között. Egy sem volt már a régi gazdája kezén, mindet államosították. A kisebbeket állami gazdaságoknak, üzemeknek adták, sok elpusztult, összedőlt, néhányban a cimboráknak és a pártfogóknak építettek ki rejtett mulatozóhelyet.

Három nagyobbat tartottak igazán rendben, a megyei tanácsét, a pártét és egyet az országos vezetők vadászataira. Újra parkosították a környéket, kitisztították az artézi kutat, bevezették a vizet, nagyobb emésztőt építettek, felújították a cselédházat, gondnokot vagy erdészt költöztettek a melléképületbe.

Idehozták a fontos elvtársakat, s egy októberi szombat estén itt rendezték Oskó születésnapját. Hazaküldték, s reggelre visszarendelték a sofőröket. Kettő maradt itt: az egyik, ha netán orvosra lenne szükség, a másik a cigányokat hozta s vitte éjjel. Mire ők megérkeztek, eltűnt a takarítógárda, csak a főzőasszonyok maradtak: válogatott fehérceledek, többnyire elvált asszonyok.

A nagy teremben gyűltek össze súlyos szarvasagancsok, sárgás vadkanagyarak, vaddisznóbőrök, rókaprémek, őzbakok, dámvadak trófeái, bőgő szarvasokat, erdei tisztásokat ábrázoló festmények alá. Üvegek sorakoztak a hatalmas, faragott tálalón: pálinka, örmény konyak, whisky a szódásüvegek között. Az asszonyok csiklandósan kacagtak, ha a farukba csíptek, kínálták az italt, pogácsát, sós stanglit.

Mindig az ünnepeket kedvenc ételeiből állt össze a menü. A titkárnók dolga pontosan ismerni a főnök ízlését, ők szóltak át a megyei húsipari vállalatnak, rendeltek vadat, halat az erdészettől. Napokkal az esemény előtte ide-oda rohagáltak a sofőrök, szállították a húsokat, italokat.

Kocsis Lajos elvtárs, a megyei tanács elnöke a disznótöke-pörköltöt szerette legjobban. Ilyenkor a megyei főállatorvosnak telefonáltak, s hirtelen ki kellett miskárolni sok kis kant. A megbízható állatorvos kiment a megadott portára, a gazda néhány szomszéddal elkapta a jószágot, hátsó lábánál fogva felkötötték egy falnak támasztott létrára, lefogták a fejét, a mellső lábait, az orvos meg szépen kimiskárolta, bevarrta a sebet, s máris megvolt a kívánt csemege. Hűtődobozba került a két langyos here, s a megyéről már indult is érte a sofőr. Egy nap alatt lejárta a

környéket, délutánra ott remegett rózsaszín-sárgásan a sok disznótök a jéggel bélelt füles szakajtóban.

Ha fővárosi elvtársakat vártak, a titkárnók felhívták a kolléganőt, kiszedték belőle a tudnivalókat. Hibátlanul, különben jaj volt nekik. Ha éppen arra támadt igény, a mezőgazdasági szakiskola egy-egy osztálya fűrjtojást szedett képzett szakértő vezetésével. Reszkethek a pecsenyenyulak, s a baromfikeltetőben sok tucatnyi kakas taraját metélték le pörköltnek.

Marhalábak, ökörfarkak, bélszínek és hátszínek vártak a megrendelésre, a borgazdaságban a vezető elvtársak igényei szerint sorakoztak a pincékben a palackok, s ha valakinek jó cseh sörré fáj a foga, azonnal indult a sofőr a baráti országba.

Bercit kollégái néha megkérdezték: mikor igényel már saját lakást, de ő csak vonogatta a vállát: nem vágyik többre, amúgy is ritkán kerül haza. „Otthon kéne neked” – jött a válasz, s faggatni kezdték: miért nem nőszül, hiszen huszonzét éves, gondolhatna a családalapításra. „Nem is látnám a gyereket, az asszonyt”, morogta az orra alatt.

Eltársai szép, kényelmes polgári lakásokban laktak, elhurcolt zsidók vagy deklasszált elemek néhai otthonaiban. Az ott maradt értékes antik bútorokat, festményeket sem becsülték sokra. Kivétel volt persze az ezüstnemű és az ólomkristály.

„Szegények vagyunk, de jól élünk!” – ismételték egymás között, s Berci nézett, mint borjú az új kapura. Fogalma sem volt: ki, hol, miként halmoz fel tartalékokat, értéket, erről még a belső körökben sem esett szó. Tudta mindenki, hogy Kádár elvtárs puritán, nem tűri a harácsolást, s bizony, pillanatok alatt kirepülhet bárki a kegyekből, ha rajtakapják.

Kádár elvtárs még a gyulaji kormányrezervátum fővadászának is fegyelmet adatott, amiért éveken át ápolt, gondozott, követett egy kapitális szarvasbikát, s egy vadászaton úgy irányította a dolgot, hogy szinte véletlenül ejtse el a bikát az első ember. Amikor kiderült, hogy világrekorder az agancs, Kádár elvtárs tajtékzott: ő nem ettől akar világhírt. Ám már nem teheték meg nem történtté az esetet. Hamarosan megalakult a hivatalos elosztó bizottság, az begyűjtötte a kormányrezervátumok vadállományának adatait. Évente zárt, ám demokratikus tárgyaláson osztották el a trófeák jogát, az első titkártól lefelé, a minisztereken át a főosztályvezetőig. Lejjebb nem létezett jogosult. Fölállították a külföldi elvtársak és vendégek listáját, azok kedvenc vadjait, rangját, igényüket az aranyérmes, ezüst és bronz kategóriára. Igazi szakember volt a fővadász, fővesztés terhe alatt felelt a rendszerért, a rendért.

A szerző *Akkor is, ha fáj* című regénye az idei Ünnepi Könyvhétre jelenik meg a Kairosz Kiadónál.

Ilyen történetek keringtek az ünnepeiken. Egymás között is csak halkán mesélték, holott közöttük nem volt ez titok. Sok mindent tudni véltek a fejesekről, mégsem bíztak az információkban, fogalmuk sem volt, mi rejtőzhet még a hírek mögött. Örökké ott bujkált bennük a bizonytalanság, hogy mikor, miféle apróságért köpnek be, fúrnak meg bárkit, s máris egy vidéki téeszben, kisüzemben lelik magukat, sivár örökkévalóságban, a szolgálati kocsi, a lakás, a belső körök védettsége nélkül.

A negyedik feles után égre szökött jókedvük, megéheztet a főnök, s kezdték feltálatni a válogatott csemegéket. Történeteik leginkább a nagy kitolásokra, a nőkre, egymás átverésére korlátozódtak, ügyekre, amikor elbántak az ellenséggel, sárba taszítottak embereket, na meg a hálás zsidó- és cigányviccekre. Mindenki ismerte a viccet, amikor Hruscsov és Kádár elvtárs hazafelé utazik New Yorkból a Baltika fedélzetén, a szovjet főtitkár a korlátra könyökölve odaszól Kádárnak: „Láttad, milyen gyönyörű aranyórája volt Kennedynak?” S Kádár rámosolyog: „Nem láttam. Mutasd.” Vagy a másikat: Hruscsov hazatér a fejedelmi lakosztályba Kennedy fogadásáról, s megdicsőülten meséli a feleségének: „Képzeld, Nyina, amikor találkoztunk az elnökkel, úgy szólított meg: Excellenciás uram!” Nyina megvonja a vállát: „Az semmi! Amikor Jacqueline Kennedy meglátott, azt mondta: Jézus Mária!” Mégsem merte senki hangosan elmesélni. Állampolgároknak ezért börtön járt. Kétszer is meggondolták, mit mondanak el társaságban, még egymás között is. Tudták, hogy néhányan listát vezetnek mindenről, mindenkiről. És várnak. Gyűjtötték egymásról az adatokat, s ez tartotta össze őket. Ám senki nem buktatott le senkit, csak akkor tehette volna, ha biztos az akció sikerében. S ebben a szer-teágazó és kiszámíthatatlan szövetségben mindig akadtak bizonytalan pontok, furcsa elkötelezettségek, rejtett szövetségek, fölfejtethetlen elemek.

Berci még nem látott bele a titkokba. Remélte: nem tudnak Barla Gyula segítségéről, azt hitte: gondosan mérlegelt döntésnek tartják a kétes világnézetű szerzők közlését, és szelídebb ítéleteit bizonyos ügyekben. Fogalma sem volt róla, hogy azért nem gáncsolják el, mert nem képesek bemérni fővárosi kapcsolatainak erejét, fönti „barátai” hatalmát.

Gondtalanul énekelt hát a vadászkastélyban az elvtársakkal, ürtítette a poharat, egyre vidámabb lett, nagyokat kacagott a szilaj történeteken, degeszre tömte a bendőjét, elpilledt, vacsora után áthangolt a mozgalmi dalokra, verte az asztalon a ritmust, s ha úgy hozta a helyzet, szobára vitt egy csinos főzőlányt. Nem izgatta, mit nyújtott, hiszen nem volt jelentősége a dolognak, a kiszemelt lányok tartották a szájukat, soha semmi nem került nyilvánosságra, mert az a végüket jelentette volna.

Az ő köreikben kötelező volt a vadászat, megsemmisítő gúnnyal sújtották, aki kimaradt belőle.

Hiába tiltakozott minden porcikája. A szolgálati pisztolyt is kész tényként kezelte, hiszen kötelessége az éberség, a forradalmi munkás-paraszt hatalom védelme, akkor is, ha az államvédelem és a rendőrség gondoskodik a biztonságról és közbiztonságról, s egy mukkanás sem hangzik el az országban. Perceken belül elkaptak egy-egy részeg hóbörgőt, gyilkost, mire meglódult volna a rendvédelem, máris tucatnyi feljelentés mutatott utat a bűnöshöz.

Fegyelmезetten részt vett a heti lögyakorlatokon, igen jó eredménnyel, ám hiába hangsúlyozta a parancsnok: állandó készenlétben kell lenniük, fegyverét soha sem vitte haza, benn tartotta irodája pánccsaszékében.

Most kapott egy kétszövű szovjet sörést és egy golyós Mannlichert.

Ha vadászni indult az elvtársi csapat, a biztonsági főnök külön kocsival szállította a helyszínre a fegyvereket. Felhőrpintették a féldeciket, aztán rajta. Mindig hétvégén, amikor kialhatta volna magát.

A hajnali vaddisznó-vadászaton félálomban ült a magaslesen vagy a kukoricás szélén, megadóan várta a kant, a tilalmi idő elteltével a kocát, feleszmélt, oda-pörkölt, s többnyire talált. Ha mégsem rogyott össze tűzben az állat, a vadászmeister nyomában hatolt be a bozótba, előttük fürge kotorékkutya kereste a nyomot. Amikor felharsant az ugatása, felhorkant a súlyosan sebzett vad, s végső életösztonével nekik támadt, mindig a vadász pörkölt oda neki kétszer, hogy végleg összerogyjon.

A többi nem az ő dolguk volt, jöttek a segítők, kivonszolták a bozótból az állatot, kocsira rakták, s viték a vadászház elé. Cédulát akasztottak a fülére: ki ejtette el, s szépen kiterítették.

Újra egybegyűlt a társaság, ittak a sikereikre, s a fővadász jelentést tett a zsákmányról.

Tompán nézte a sorba rakott tetemeteket, akár örülhetett volna is, ám ólompántot vont homlokára a fáradság és a pálinka. Odabenn már jólesett a friss lacipecsenye, a hagymás vér, a tojásos vese, a friss máj.

Viszolygott az őz- és a szarvasvadászatoktól. Falujában Mucsi Lajos, az erdőkerülő hazahozott egy törött lábú őzgidát. Ő hetente eljárta oda, simogatta, cumis üvegből itatta tejjel, később orrához dugta az orrát, hosszan nézett szelid szemébe. Ez az emlék elkísérte, s hiába nevettek ki, hiába gúnyolták, következetesen mellélőtt. Az őz és a nemes szarvas a gyermekmésék birodalma maradt, édesanyjához kötődött.

Egészen másként néztek a falusiak a nyúlra. November végén lehullott az első nagy hó, s egész télen

ott ragyogott a márciusi olvadásig. Ez volt a nyúl vadászatok ideje, hetente hoztak egy szép tapsifülest a havrok, apja a létrára kötötte, frissen élezett késsel lenyúzta a bundáját, s anyja fenséges nyúl pörkölteket főzött belőle. A gyerekek bottal próbálták elütni a határban a tapsifülest. Neki egyszer sem sikerült, s úgy vélte: aki azt állítja, hogy elkapott egyet, hazudik. El sem tudta képzelni, hogy bárki emberfia becserkész egy fürge, villámgyors nyuszit. Ezért izgatottan, gondosan célzott a fülesekre a fehér határban a nyúl vadászaton.

Dühödttel örömmel pörkölt oda a rókáknak, hiszen az a baromfiólak gyűlölt ellensége. Nem feledte anyja jajongását, amikor hajnalban kivérzett tyúktetemre lettek.

Vadászat után élvezték az ínycségeket a vacsoránál, de senki nem maradt éjszákára. Bizonytalan léptekkel sorakoztak ki a kocsikhoz, átvették a gondosan összekészített csomagot, s legtöbbször már az autóban elszenderedtek.

Gyerekkorára emlékezett a hosszú gyaloglás, jól esett a mozgás.

Egy kacsázás élményétől sokáig nem bírt szabadulni.

Ősszel jelentették Budapestről, hogy a Balatonnál nyaral a baráti Német Demokratikus Köztársaság Tájékoztatói Hivatalának elnöke, s hétvégére a tógazdasághoz érkezik magyar vendéglátójával. Őt osztották be melléjük, hiszen a tájékoztatás a kultúra része.

Fekete Volgával érkezett meg a nagy testű ember formátlan feleségével. Tolmács kísért. A vacsoránál a férfi mesélt bokszoló múltjáról, s az osztályharc témánál öklével minduntalan a levegőbe csapott.

Másnap reggel előálltak a terepjárók, kimentek a tógazdaságba, bőségesen reggeliztek, amíg megérkezett fekete Csajkáján a vendéglátó, Szikora elvtárs. Szeplős, puha arcán finom, gunyoros mosoly ült, pocakja vidáman ugrált, ha kacagott. Vele érkezett

Lakos Pista, az ifjú káder, jó németes, orosz. Ebéd után dzsipekbe szálltak.

A parton csónakok várták Szikora elvtársat és vendéget, s a fegyverekkel együtt kivitték az oszlopokra épített, vaslemezzel borított állásokhoz.

Ő Lakossal és a tolmáccsal leült a homokos, füves parton. Hallották, hogy egymás után érkeznek a honvédségi teherautók a hátuk mögötti akácerdő fedezékébe. Bakák ugráltak le, egymás mellé pakolták le a vadkacsákkal telezsúfolt drótketreceket. A fővadász sípjelére kinyitották az első tucat rekeszt, kiverték a szabad életbe a kacsákat. Szárnycsapások százai hátulról, sűrű rajokban repültek a jóságok a víz, a lóállások felé.

Durrogott a két elvtárs fegyvere, nyaklottak a szárnyasok. Elvérzett az első hullám. Újabb sípjelre a kiskatonák újra kiverték a rekeszekből a szárnyasokat. Megint hozsanzan ropogtak a puskák.

Vergődő vagy kimúlt tetemek borították a vizet.

Hátuk mögött elpufogott a teherautó.

Csónakba szállt a fővadász két segédje, begyűjtötte a férfiakat a lóállásból.

Megszemlélték az eredményt, s önelégülten autóba szálltak.

Törött szárnyú, átluggatott állatok vergődtek a vízben. Ép szárnyukkal kapálóztak, úszni próbáltak, s minden mozdulattal több vért pumpáltak ki sebeikből. Mohón nyelték a vizet, mintha pótolhatnák a vérvesztésüket. Szemükben a haldoklók félelme.

Az egyik csónakba szép rendben berakták az elpusztult állatokat.

Lakos Pista megkérte a fővadászt, hadd végezzen a sebesült kacsákkal. Emberbaráti okból.

Az evezős a haláltusájukat vívó kacsákhoz irányította a csónakot, s Pista közelről hátba lőtte őket.

– Ő – sóhajtott később a parton –, ahol én lövök, ott nincsen sebesült.

